

Birgit Eriksson, Mette Houlberg Rung og Anne Scott Sørensen (red.)
Kunst, Kultur og Deltagelse

Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 2019, 252 sider, ISBN: 9788771845310

Sofia Lindström Sol

Post-doc, Högskolan i Borås, Centrum för kulturpolitisk forskning
sofia.lindstrom@hb.se

Det är synd att *Kunst, Kultur og Deltagelse* är skriven på danska, tänker jag när jag läser denna antologi – det innebär att dess publik blir mer begränsad än vad den förtjänar. Boken utgör ett viktigt och aktuellt bidrag till forskningsläget inom det komplexa området delaktighet, demokrati och värdering av offentligt finansierad kultur.

Kunst, Kultur og Deltagelse innehåller tretton texter inklusive en introduktion av redaktörerna och en avslutande reflektion från Anne Scott Sørensen kring värdet av delaktighet i offentligt finansierad kultur. Sju av dessa (kapitel 5-11) är skrivna av utövare från olika kulturinstitutionella perspektiv och innehåller därför både ett forsknings- och utövarperspektiv i en dansk kulturpolitisk kontext.

I antologin presenteras erfarenheter från skilda konstfält och institutioner i Danmark; bibliotek, museer, festivaler och teater. Även typen av deltagare som studeras visar på bredd; migranter, unga, utövare, brukare, civilsamhället och lokala communitys. I antologin används skilda teoretiska perspektiv, från exempelvis kulturpolitikforskning, moralfilosofi och utbildningssociologi. I sina mest spännande kapitel introduceras nya begrepp, till exempel ”ömsesidig invitation/inklusion” (Eriksson) och ger perspektiv på nya metoder, så som fotoelicitering (Løhmann Stephensen).

Antologin utgörs alltså till stor del av utövares perspektiv på sina verksamheter men som kulturpolitikforskare läste jag dock kapitlen skrivna av forskare med störst intresse. Då denna recension är skriven för en kulturpolitisk tidskrift kommer jag också lägga mest fokus på dessa. Utifrån Nico Carpentier's (2015) distinktion mellan tillgång, interaktion och delaktighet öppnar Louise Ejgod Hansen en diskussion kring hur man kan värdera delaktighetsambitioner i stora kulturprojekt som Aarhus European cultural capital 2017. Befriande nog är hennes kapitel inte en utvärdering av spektaklet utan en givande teoretisk diskussion kring utvärdering av delaktighet i kultur. Särskilt glad blir jag av hur Ejgod Hansen inte ställer ambitioner kring utvärdering mot ”kritisk teori” utan ifrågasätter den ofta gjorda och tröttsamma dikotomin inom kulturpolitikforskning. Genom sin distinktion mellan delaktighet i kulturaktiviteter, kulturproduktion och/eller kulturpolitiska eller kulturin-

stitutionella beslutsprocesser formulerar Ejgod Hansen ett mycket viktigt bidrag till forskningsdisciplinen som relaterar till makt, representation och tillgång.

Jag läste även Birgit Erikssons bidrag med särskilt intresse. Hennes kapitel handlar om kulturdemokratiseringens misslyckande och många känsla av att ”kultur inte är för mig” som villkorar (bristande) delaktighet i kulturen. Kapitlet ger en gedigen genomgång av teorier kring möjligheter för demokratisk delaktighet i kulturen. Erikssons empiriska exempel baserar sig på två exempel från kulturproduktion i byar i Danmark och Spanien. Begrepp som maktöverskridande genom gemensam invitering, tillåtelse till ovisshet och medskapande blev nyckelord för exemplens lyckade genomförande i de lokala sammanhangen. Kapitlet är en god påminnelse om att för många är anledningarna till att engagera sig konstnärligt snarare sociala och politiska än estetiska och hur konstnärliga institutioner måste uppvisa kunskap om de lokala förutsättningarna för att uppnå delaktighet. Konstvärldens hierarkisering av estetiska värden och konstnärlig kvalitet över allt annat återspeglar inte varför kultur sker eller värderas i andra delar av samhället, där estetiska värden snarare är sammanvävda med sociala. Detta ger ett intressant perspektiv på just de sociala värdenas intåg i kulturpolitiken.

Kunst, Kultur og Deltagelse syftar till att bidra med ny kunskap om kulturell delaktighet vad gäller möjligheter att inbegripa begreppet i kulturutövande och att ”bena i” begreppets komplexitet. Carsten Stages bidrag utgör ett exempel på denna ambition utifrån ett forskningsprojekt om medborgardelaktighet i europeiska kulturhus. Han presenterar en modell av fem förståelser av transformativa delaktighetsprocesser; medskapande, lokal utveckling, bemyndigande, och skapande av kollektiv kontrovers. Den sista kategorin utgör en spännande, ny tolkning av delaktighetsprocesser, och påminner om Chantal Mouffes (2013) begrepp agonism (ett perspektiv som används i Sabine Dahl Niensens och Hjørdis Brandrup Kortbeks respektive kapitel om Silent University och placemaking). Dock saknar jag en viss begreppsanalys i texten: vilken förståelse av makt är i bruk? Jag undrar även om de fem förståelserna kan vara i konflikt med varandra eller om de är ömsesidigt uteslutande?

En arbetsskada kanske, men jag kunde inte låta bli att läsa bidragen från utövare som intressanta empiriska exempel i sig på hur man från institutioners roll gör sina egna försök till delaktighet meningsfulla. En tanke jag får av läsningen är hur kulturinstitutioner kontrollerar och orkestrerar delaktighet genom att behandla det som del av en konstnärlig process. Institutioner ”curerar” och teoretiserar delaktighet – men med Ejgod Hansens modell i åtanke – är detta det samma som delaktighet? När museer så som exemplet med Statens Museum for Kunst startar ULK – Unges laboratorier for kunst – innebär det att ”kärnverksamheten” fortsätter ”som vanligt” och överlåter ansvaret för delaktighet på satellitprojekt?

Genom att låta kulturutövare bidra till antologin uppvisar den även prov på dess tema – delaktighet. Frågan är om delaktigheten skulle kunna inbegripa publik eller brukare av kultur i ett liknande projekt?

På ett lättillgängligt och mycket läsvänligt sätt visar Kunst, Kultur og Deltagelse på aktuell forskning vad gäller delaktighet som demokratiskt värde inom kulturen. Texterna väcker nyfikenhet genom sin framställning. Jag har flera gånger kluddat ett par utropstecken i marginalerna – mitt sätt att signalera till mig själv att här står något jag måste ta reda på mer om. Jag är övertygad om att antologin kan fungera som viktig kunskapskälla till fältet kultur, demokrati, värdering och samhällsvärde inte bara för forskare utan även för kulturarbetare och användare av kultur.

Dock finns det en tystnad i materialet som framstår för mig som en ”elefant i rummet”. Denna elefant är de senaste decenniets danska kulturpolitiska förändringar i relation till nationalistiska strömningar i dansk politik. Är detta helt oviktigt i sammanhanget delaktighet i kulturen? Kanske. För mig framstår det som en avsaknad i diskussionen kring kulturpolitiska krav och målsättningar som annars tematiseras så väl i boken.

Referenser

- Mouffe, C. (2013). *Agonistics. Thinking the World Politically*. London: Verso.
- Carpentier, N. (2015). Differentiation between access, interaction, and participation. *Conjunction. Transdisciplinary Journal of Cultural Participation*, 2(2), s. 9-28. <https://doi.org/10.7146/tjcp.v2i2.23117>